

Computer controlled systems

Lecture 2

version: 2019.01.22. – 18:55:42

Feladattípusok

- két függvény konvolúciója
- $\ddot{y} + a\dot{y} + by = e^{-at}$, $y(0)$, $\dot{y}(0)$ típusú kezdetiérték feladatok megoldása (Laplace transzformációval)
- parciális törtekre bontás (Laplace transzformációból adódó racionális törtfüggvények miatt)
- $\ddot{y} + a\dot{y} + by = u(t)$ -al megadott rendszerek átviteli függvényének ($H(s)$) kiszámítása
- $\dot{x} = Ax$, $x(0)$ típusú kezdetiérték feladatok megoldása Laplace transzformációval
- állapottermodellel megadott rendszer ($\dot{x} = Ax + Bu$, $y = Cx$) átviteli függvényének ($H(s)$) kiszámítása
- állapottermodell megoldása adott bemeneti függvények és adott kezdetiérték feltételek mellett – impulzusválasz ($h(t)$), egységugrásra adott válasz (átmeneti függvény – step response, $v(t)$) kiszámítása

1. Laplace transformation

Definition 1. The Laplace transform of a signal $f(t)$ is denoted by $F(s)$, $s \in \mathbb{C}$ and it is defined as follows:

$$F(s) = \mathfrak{L}\{f(t), s\} = \int_0^{\infty} f(t)e^{-st} dt \quad (1)$$

Due to the fact that the integral operator is linear, the Laplace transformation is inherently linear, i.e. it preserves the order of addition and scaling operations.

1.1. Szabályok

1. Konvolúció időtartományban: $\mathfrak{L}\{(f * g)(t)\} = F(s)G(s)$,

ahol $F(s) = \mathfrak{L}\{f(t)\}$, $G(s) = \mathfrak{L}\{g(t)\}$, $(f * g)(t) = \int_0^t f(\tau)g(t - \tau)d\tau$. Levezetés:

$$\begin{aligned} \mathfrak{L}\{(f * g)(t)\} &= \int_0^{\infty} \int_0^t f(\tau)g(t - \tau)d\tau e^{-st} dt = \int_0^{\infty} \int_0^{\infty} f(\tau)g(t - \tau)e^{-st} dt d\tau \\ &= \int_0^{\infty} \int_0^{\infty} g(t - \tau)e^{-s(t - \tau)} dt f(\tau)e^{-s\tau} d\tau = \int_0^{\infty} \int_0^{\infty} g(\vartheta)e^{-s\vartheta} d\vartheta f(\tau)e^{-s\tau} d\tau \\ &= \int_0^{\infty} g(\vartheta)e^{-s\vartheta} d\vartheta \int_0^{\infty} f(\tau)e^{-s\tau} d\tau = \end{aligned} \quad (2)$$

Olyan függvényekkel foglalkozunk, amelyekre $f(t) = g(t) = 0$ bármely $t < 0$, ezért

$$\int_0^t f(\tau)g(t-\tau)d\tau = \int_0^\infty f(\tau)g(t-\tau)d\tau \quad \text{mivel } g(t-\tau) = 0 \text{ bármely } \tau > t \quad (3)$$

A konvolúció levezetése során ezt is felhasználtam (itt egy változócsere történik: $\vartheta = t - \tau$):

$$\int_0^\infty g(t-\tau)e^{-s(t-\tau)}dt = \int_{-\tau}^\infty g(\vartheta)e^{-s\vartheta}d\vartheta = \int_0^\infty g(\vartheta)e^{-s\vartheta}d\vartheta \quad \text{mivel } g(t < 0) = 0 \quad (4)$$

2. Függvény idő szerinti deriváltjára vonatkozó képlet:

$$\mathcal{L}\{\dot{y}(t)\} = sY(s) - y(0), \quad \text{ahol } Y(s) = \mathcal{L}\{y(t)\}. \quad \text{Levezetés:}$$

$$\int_0^\infty \dot{y}(t)e^{-st}dt = y(t)e^{-st}\Big|_0^\infty - (-s) \int_0^\infty y(t)e^{-st}dt = -y(0) + s\mathcal{L}\{y(t)\} \quad (5)$$

3. Függvény idő szerinti második deriváltjára vonatkozó képlet:

$$\mathcal{L}\{\ddot{y}(t)\} = s^2Y(s) - \dot{y}(0) - sy(0). \quad \text{Levezetés:}$$

$$\mathcal{L}\{\ddot{y}(t)\} = s\mathcal{L}\{\dot{y}(t)\} - \dot{y}(0) = s^2Y(s) - sy(0) - \dot{y}(0) \quad (6)$$

Ezek után nem nehéz általánosítani...

1.2. Határértéktételek

1. $y(0) = \lim_{s \rightarrow \infty} sY(s)$ (Kezdeti érték tétel)

Bizonyítás. Vegyük a deriválási szabály mindkét oldalának határértékét ha $s \rightarrow \infty$:

$$\lim_{s \rightarrow \infty} \int_0^\infty \underbrace{e^{-st}}_{\rightarrow 0} \dot{y}(t)dt = \lim_{s \rightarrow \infty} (sY(s) - y(0)) \Rightarrow y(0) = \lim_{s \rightarrow \infty} sY(s) \quad (7)$$

2. $y(\infty) = \lim_{s \rightarrow 0} sY(s)$ (Végérték tétel)

Bizonyítás. Vegyük a deriválási szabály

$$\int_0^\infty \dot{y}(t)e^{-st}dt = sY(s) - y(0) \quad (8)$$

mindkét oldalának határértékét ha $s \rightarrow 0$:

$$\lim_{s \rightarrow 0} \int_0^\infty \underbrace{e^{-st}}_{\rightarrow 1} \underbrace{\dot{y}(t)}_{dy(t)}dt = \lim_{s \rightarrow 0} (sY(s) - y(0)) \quad (9)$$

$$\lim_{s \rightarrow 0} \int_0^\infty dy(t) = \lim_{s \rightarrow 0} sY(s) - y(0) \quad (10)$$

$$y(\infty) - y(0) = \lim_{s \rightarrow 0} sY(s) - y(0) \Rightarrow y(\infty) = \lim_{s \rightarrow 0} sY(s) \quad (11)$$

1.3. Nevezetes függvények Laplace transzformációja

1. $\mathcal{L}\{\delta(t)\} = 1$ Levezetés: $\int_0^\infty \delta(t)e^{-st}dt = \lim_{T \rightarrow 0} \frac{1}{T} \int_0^T e^{-st}dt = \frac{1}{s} \lim_{T \rightarrow 0} \underbrace{\frac{1 - e^{-sT}}{T}}_{\text{L'Hospital: } s} = 1$

2. $\mathcal{L}\{1(t)\} = \frac{1}{s}$ Levezetés: $\int_0^\infty 1(t)e^{-st}dt = \left[\frac{e^{-st}}{-s} \right]_0^\infty = 0 - \left(-\frac{1}{s} \right) = \frac{1}{s}$,

ahol $1(t)$ az egységugrás függvény, $u(t)$ -vel is szokás jelölni, azonban itt az $u(t)$ a rendszer bemenetét fogja jelölni.

3. $\mathcal{L}\{t \cdot 1(t)\} = \frac{1}{s^2}$ (sebességugrás függvény)

4. $\mathcal{L}\{e^{-at}\} = \frac{1}{s+a}$, inverz laplace transzformáció esetén ez a leghasznosabb.

5. $\mathcal{L}\{e^{-t/T}\} = \frac{1}{s+1/T} = \frac{T}{1+sT}$, az előzőnek egy másik alakja.

$$\text{Levezetés: } \int_0^{\infty} e^{-t/T} e^{-st} dt = \int_0^{\infty} e^{-(s+1/T)t} dt \left[\frac{e^{-(s+1/T)t}}{-(s+1/T)} \right]_0^{\infty} = \frac{1}{s+1/T} = \frac{T}{1+sT}$$

pólus-zérus alak $\frac{1}{s+1/T}$

időállandós alak $\frac{T}{1+sT}$

6. $\mathcal{L}\{1 - e^{-t/T}\} = \frac{1}{s(1+sT)}$ (időállandós alak)

7. $\mathcal{L}\left\{\frac{1}{T_1 - T_2}(e^{-t/T_1} - e^{-t/T_2})\right\} = \frac{1}{(1+sT_1)(1+sT_2)}$

8. $\mathcal{L}\{e^{at} \sin(bt)\} = \frac{b}{(s-a)^2 + b^2}$

9. $\mathcal{L}\{e^{at} \cos(bt)\} = \frac{s-a}{(s-a)^2 + b^2}$

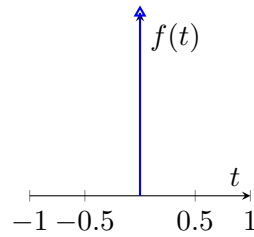
1.4. Inverz Laplace transzformáció

$$f(t) = \mathcal{L}^{-1}\{F(s)\} = \frac{1}{2\pi j} \lim_{T \rightarrow \infty} \int_{c-jT}^{c+jT} F(s) e^{ts} ds$$

ahol $c \in \mathbb{R}$ nagyobb mint $F(s)$ szingularitásainak valós részei.

1.5. Bemenet, rendszerválasz

1. Dirac impulzus

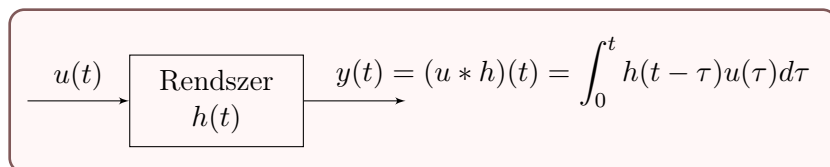
$$f_{\tau}(t) = \begin{cases} \frac{1}{\tau} & \text{ha } 0 \leq t < \tau \\ 0 & \text{egyébként} \end{cases} \quad \delta(t) = \lim_{\tau \rightarrow 0^+} f_{\tau}(t)$$

2. Rendszer válasza a Dirac impulzusra (impulzusválasz): $h(t)$

Pl. ha ráütök ($\delta(t)$) egy éppen nyugalomban lévő csapóajtóra, vagy egy rugóra függesztett testre (rendszer), akkor az elkezd oszcillálni, majd szép lassan megáll ($h(t)$).

Konvolúciós időinvariancia: $\delta(t - \tau)$ bemenet esetén $h(t - \tau)$. Vagyis, ma is holnap is, bármikor, ha ezt a kísérletet megismétlem, ugyanazt fogom tapasztalni.

3. Rendszer válasza $u(t)$ -re (átmeneti függvény): Kauzális konvolúció**Example 1.**

Számítsuk ki $f(t) = t$ és $g(t) = t^2$ konvolúcióját:

$$(f * g)(t) = \int_0^t (t - \tau)\tau^2 d\tau = \int_0^t t\tau^2 - \tau^3 d\tau = \left[\frac{t\tau^3}{3} - \frac{\tau^4}{4} \right]_0^t = \frac{t^4}{12} \quad (12)$$

2. Laplace transzformáció alkalmazása kezdeti érték probléma megoldására

Example 2.

Állandó együtthatós másodrendű lineáris differenciálegyenlet

Oldjuk meg a következő kezdetiérték problémát:

$$\ddot{y} - 2\dot{y} + 5y = -8e^{-t} \quad y(0) = 2 \quad \dot{y}(0) = 12$$

A linearitásból adódóan az összeget lehet tagonként Laplace transzformálni.

$$\mathcal{L}\{\ddot{y}\} - 2\mathcal{L}\{\dot{y}\} + 5\mathcal{L}\{y\} = -\frac{8}{s+1} \quad (13)$$

A Laplace transzformáció derivált függvényre vonatkozó képlete: $\mathcal{L}\{\dot{y}\} = sY(s) - y(0) = sY(s) - 2$. Második derivált pedig: $\mathcal{L}\{\ddot{y}\} = s^2Y(s) - sy(0) - \dot{y}(0) = s^2Y(s) - 2s - 12$. Így a (13) egyenlet a következő képpen alakul:

$$(s^2Y(s) - 2s - 12) - 2(sY(s) - 2) + 5Y(s) = -\frac{8}{s+1} \quad (14)$$

$Y(s)$ -t kifejezve kapjuk, hogy:

$$Y(s) = \frac{2s^2 + 10s}{(s^2 - 2s + 5)(s + 1)} \xrightarrow{\mathcal{L}^{-1}} y(t) = ? \quad (15)$$

Example 3.

Parciális törtekre bontás

Oldjuk meg a következő kezdetiérték problémát:

$$\ddot{y} + 7\dot{y} + 14y + 8y = 0 \quad y(0) = 0 \quad \dot{y}(0) = 0 \quad \ddot{y}(0) = 2$$

Kezdeti értékek fizikai jelentése: nyugalomban lévő testre hat egy gyorsulásvektor (pl. gravitációs gyorsulás). Az előző feladathoz hasonlóan ha vesszük az egyenlet mindkét oldalának Laplace transzformáltját, kapjuk, hogy:

$$Y(s) = \frac{2}{(s+1)(s+2)(s+4)} = \frac{C_1}{s+1} + \frac{C_2}{s+2} + \frac{C_3}{s+4} \xrightarrow{\mathcal{L}^{-1}} y(t) = C_1e^{-t} + C_2e^{-2t} + C_3e^{-4t}$$

Ha a nevező minden gyöke egyszeres, a számlálóban szereplő konstansok az alábbi képlet alkalmazásával számolhatók:

$$C_i = \lim_{s \rightarrow \alpha_i} (s - \alpha_i)Y(s), \quad \text{ahol } \alpha_i \text{ az } \frac{C_i}{s + \alpha_i} \text{ gyöke}$$

$$C_1 = \lim_{s \rightarrow -1} (s + 1)Y(s) = \frac{2}{(s + 2)(s + 4)} \Big|_{s=-1} = \frac{2}{3}$$

$$C_2 = \lim_{s \rightarrow -2} (s + 2)Y(s) = \frac{2}{(s + 1)(s + 4)} \Big|_{s=-2} = -1$$

$$C_3 = \lim_{s \rightarrow -4} (s + 4)Y(s) = \frac{2}{(s + 1)(s + 2)} \Big|_{s=-4} = \frac{1}{3}$$

$$Y(s) = \frac{\frac{2}{3}}{s+1} + \frac{-1}{s+2} + \frac{\frac{1}{3}}{s+4} \quad (16)$$

Tehát a megoldás:

$$y(t) = \frac{2}{3}e^{-t} - e^{-2t} + \frac{1}{3}e^{-4t} \quad (17)$$

Matlab 1. Inverz Laplace transzformáció

`partfrac, ilaplace, residue, poly2sym, sym2poly`

2. Példa folytatása:

$$Y(s) = \frac{2s^2 + 10s}{(s^2 - 2s + 5)(s + 1)} = \frac{3s + 5}{s^2 - 2s + 5} - \frac{1}{s + 1} \Rightarrow y(t) = 3e^t \left(\cos(2t) + \frac{4 \sin(2t)}{3} \right) - e^{-t}$$

Szimbolikus Toolbox segítségével:

```
>> syms s
```

```
>> Y = partfrac( (2*s^2 + 10*s) / ((s+1) * (s^2 - 2*s + 5)) )
Y =
(3*s + 5)/(s^2 - 2*s + 5) - 1/(s + 1)
>> ilaplace(Y)
ans =
3*exp(t)*(cos(2*t) + (4*sin(2*t))/3) - exp(-t)
```

Numerikus számításokkal:

```
>> Y = expand((s+1) * (s^2 - 2*s + 5))
Y =
s^3 - s^2 + 3*s + 5
>> B = [2 10 0];
>> A = sym2poly(Y)
A =
     1     -1     3     5
>> [r,p,k] = residue(B,A)
r =
 1.5 - 2i
 1.5 + 2i
 -1 + 0i
p =
 1 + 2i
 1 - 2i
 -1 + 0i
k =
 []
```

$$Y(s) = \frac{B(s)}{A(s)} = \sum_i \frac{r_i}{s - p_i} + K(s) = -\frac{1}{s+1} + \frac{1.5 - 2j}{s - 1 - 2j} + \frac{1.5 + 2j}{s - 1 + 2j} \quad (18)$$

```
>> Y = sum(r ./ (s - p)) + poly2sym(k)
Y =
- 1/(s + 1) + (3/2 - 2i)/(s - 1 - 2i) + (3/2 + 2i)/(s - 1 + 2i)
>> latex(Y)
ans =
- \frac{1}{s + 1} + \frac{\frac{3}{2} - 2i}{s - 1 - 2i} + \frac{\frac{3}{2} + 2i}{s - 1 + 2i}, [...]
>> ilaplace(Y)
ans =
- exp(-t) + exp(t*(1 - 2i))*(3/2 + 2i) + exp(t*(1 + 2i))*(3/2 - 2i)
>> Y = simplify(Y)
ans =
(2*s*(s + 5))/(s^3 - s^2 + 3*s + 5)
>> ilaplace(Y)
ans =
3*exp(t)*(cos(2*t) + (4*sin(2*t))/3) - exp(-t)
```

$$y(t) = -e^{-t} + e^{t(1-2j)} \left(\frac{3}{2} + 2j \right) e^{t(1+2j)} \left(\frac{3}{2} - 2j \right) = 3e^t \left(\cos(2t) + \frac{4 \sin(2t)}{3} \right) - e^{-t} \quad (19)$$

Example 4.

Állandó együtthatós lineáris differenciálegyenlet rendszer

$$\begin{aligned} \dot{x}_1 &= 2x_1 + 3x_2 \\ \dot{x}_2 &= 2x_1 + x_2 \end{aligned} \quad \rightarrow \quad \dot{x} = Ax \quad A = \begin{pmatrix} 2 & 3 \\ 2 & 1 \end{pmatrix} \quad x_0 = \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix}$$

Megoldás: $x(t) = e^{At}x_0$, $e^{At} = Se^{Dt}S^{-1} = \mathfrak{L}^{-1}\{(sI - A)^{-1}\}$.

Az első egyenlet a sajátért-sajátvektor felbontásból adódik (előző gyakorlat anyaga). e^{At} második kifejezése pedig onnan ered, hogy egydimenzióban:

$$e^{at} = \mathfrak{L}^{-1}\{(s - a)^{-1}\} = \mathfrak{L}^{-1}\left\{\frac{1}{s - a}\right\} \quad (20)$$

A két kifejezés közül bármelyik használható. Itt most a második szerepel:

$$\det(sI - A) = \begin{vmatrix} s - 2 & -3 \\ -2 & s - 1 \end{vmatrix} = (s - 2)(s - 1) - 6 = s^2 - 3s - 4 = (s - 4)(s + 1) \quad (21)$$

$$(sI - A)^{-1} = \frac{1}{(s - 4)(s + 1)} \begin{pmatrix} s - 1 & 3 \\ 2 & s - 2 \end{pmatrix}$$

A Laplace transzformáció linearitása miatt a konstans szorzó (az x_0 kezdeti érték) bevihető a leképezés belsejébe.

$$e^{At}x_0 = \mathfrak{L}^{-1}\left\{\begin{pmatrix} \frac{3}{(s - 4)(s + 1)} \\ \frac{s - 2}{(s - 4)(s + 1)} \end{pmatrix}\right\}$$

Parciális törtekre bontás („pikk-pakk” eljárással):

$$\frac{3}{(s - 4)(s + 1)} = \frac{3(s + 1) - (s - 4)}{5(s - 4)(s + 1)} = \frac{0.6}{s - 4} - \frac{0.6}{s + 1} \quad (22)$$

Ezt egyszerűbb a bejártatott módszerrel:

$$\frac{s - 2}{s^2 - 3s - 4} = \frac{C_3}{s + 1} + \frac{C_4}{s - 4} \rightarrow C_3 = 0.6 \quad C_4 = 0.4 \quad (23)$$

Végül kapjuk:

$$x(t) = \mathfrak{L}^{-1}\left\{\begin{pmatrix} \left(\frac{-0.6}{s + 1} + \frac{0.6}{s - 4}\right) \\ \left(\frac{0.6}{s + 1} + \frac{0.4}{s - 4}\right) \end{pmatrix}\right\} = \begin{pmatrix} -0.6e^{-t} + 0.6e^{4t} \\ 0.6e^{-t} + 0.4e^{4t} \end{pmatrix} \quad (24)$$

Ha a második képletet alkalmaztam volna: $e^{At} = Se^{Dt}S^{-1}$, akkor nem kellett volna parciális törtekre bontani, azonban sajátvektorokat kell számolni (időnként ez egyszerűbb).

Matlab 2. $\dot{x} = Ax$, $x(0) = x_0$ megoldása szimbolikus toolboxal

`eig, syms, expand, pretty, diag`

$$\dot{x} = Ax, \quad x(0) = x_0 \text{ megoldása } x(t) = e^{At}x_0, \quad e^{At} = Se^{Dt}S^{-1} \text{ képlettel} \quad (25)$$

```
syms t real
A = [2 3 ; 2 1];
x0 = [0;1];

[S,D] = eig(A);

SDS_A_iszero = S * D / S - A

exp_Dt = diag(exp(diag(D)*t));
fprintf('\nexp(Dt) = \n\n')
pretty(exp_Dt)

exp_At = expand(S * exp_Dt / S);
fprintf('\n[Matlabbal számolt sajátvektorok] \nexp(At) = \n\n'), pretty(exp_At)

xt = exp_At * x0;
fprintf('\nA differencialegyenlet megoldasa: x(t) = \n\n')
pretty(expand(xt))
```

Eredmény:

```
exp(Dt) =
/ exp(4 t),  0  \
|           |
\  0,      exp(-t) /
```

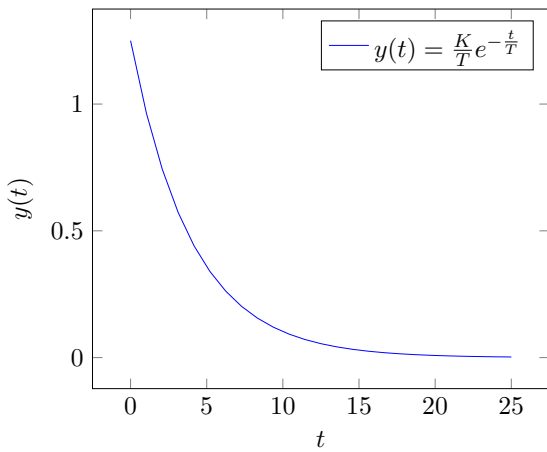
[Matlabbal számolt sajátvektorok]
exp(At) =

```
/ 2 exp(-t)  exp(4 t) 3  exp(4 t) 3  3 exp(-t) \
| ----- + -----, ----- |
|      5          5          5          5          |
| |
| exp(4 t) 2  2 exp(-t) 3 exp(-t)  exp(4 t) 2 |
| -----, ----- + ----- |
\      5          5          5          5          /
```

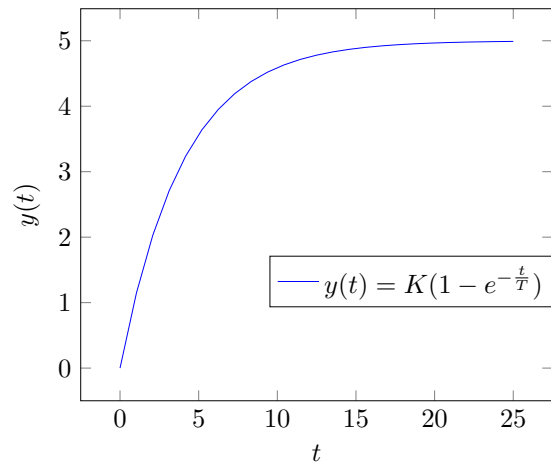
A differencialegyenlet megoldasa: x(t) =

```
/ exp(4 t) 3  3 exp(-t) \
| ----- - ----- |
|      5          5          |
| |
| 3 exp(-t)  exp(4 t) 2 |
| ----- + ----- |
\      5          5          /
```


(a) Rendszerválasz a Dirac implzus bemenetre

(b) Rendszerválasz az egységugrás bemenetre

1. ábra. Egytárolós rendszer válasza

Example 5. Laplace transzformáció alkalmazása átviteli függvény és rendszerválasz számítására

A rendszert leíró differenciálegyenlet: $T\dot{y} + y = Ku(t)$ $y(0) = 0$

Határozzuk meg a rendszer válaszát az alábbi esetekben:

1. $u(t) = \delta(t)$
2. $u(t) = 1(t)$

A rendszer Laplace transzformáltja: $TsY(s) + Y(s) = KU(s)$, ahol $T \in \mathbb{R}$ és $K \in \mathbb{R}$ rendszerfüggő paraméterek. Az átviteli függvény:

$$H(s) = \frac{Y(s)}{U(s)} = \frac{K}{1 + Ts} \quad (26)$$

A rendszer válasza: $Y(s) = \frac{K}{1 + Ts}U(s)$

1. impulzusválasz

$$u(t) = \delta(t) \xrightarrow{\mathfrak{L}} U(s) = 1$$

$$Y(s) = K \frac{1}{1 + Ts} \xrightarrow{\mathfrak{L}^{-1}} y(t) = \mathfrak{L}^{-1}\{Y(s)\} = \frac{K}{T} \mathfrak{L}^{-1}\left\{\frac{1}{s + \frac{1}{T}}\right\} = \frac{K}{T} e^{-t/T}$$

2. átmeneti függvény (egységugrásra adott válasz)

$$u(t) = 1(t) \xrightarrow{\mathfrak{L}} U(s) = \frac{1}{s}$$

$$Y(s) = K \frac{1}{s(1 + Ts)} \xrightarrow{\mathfrak{L}^{-1}}$$

$$y(t) = \mathfrak{L}^{-1}\{Y(s)\} = \frac{K}{T} \cdot \mathfrak{L}^{-1}\left\{\frac{1}{s} \cdot \frac{1}{s + \frac{1}{T}}\right\} = \frac{K}{T} \cdot (1(t) * e^{-\frac{t}{T}}) = K(1 - e^{-t/T})$$

$K = 5$ és $T = 4$ esetén a példa megoldásainak szemléltetése látható a fenti ábrán.

3. Állapotegyenlet megoldása

- Ha csak gerjesztése van ($x_0 = 0, u(t) \neq 0$) $\rightarrow$ Laplace transzformáció alkalmazása
- Ha csak kezdeti feltétel van ($x_0 \neq 0, u(t) = 0$) $\rightarrow e^{At}x_0$, állapottrajektória
- Ha kezdeti feltétel is van, és gerjesztés is

Example 6. ÁTM megoldása – egységugrás bemenetre

$$A = \begin{pmatrix} 2 & 3 \\ 2 & 1 \end{pmatrix} \quad B = \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix} \quad C = (0 \quad 1) \quad x_0 = \begin{pmatrix} 0 \\ 0 \end{pmatrix} \quad u(t) = 1(t)$$

$$\begin{aligned} \dot{x} &= Ax + Bu \\ y &= Cx \end{aligned} \tag{27}$$

Laplace transzformáció alkalmazása:

$$sX(s) = AX(s) + BU(s) \rightarrow sX(s) - AX(s) = BU(s)$$

$$(sI - A)X(s) = BU(s) \rightarrow X(s) = (sI - A)^{-1}BU(s)$$

$$Y(s) = C(sI - A)^{-1}BU(s)$$

$$H(s) = Y(s)/U(s) = C(sI - A)^{-1}B = \frac{s}{s^2 - 3s - 4} = \frac{s}{(s+1)(s-4)}$$

$$Y(s) = H(s)U(s) = \frac{s}{(s+1)(s-4)} \cdot \frac{1}{s} = \frac{1}{(s+1)(s-4)} = \frac{0.2}{s-4} - \frac{0.2}{s+1}$$

$$y(t) = 0.2e^{4t} - 0.2e^{-t}$$

Example 7. ÁTM megoldása – autonóm rendszerre

$$A = \begin{pmatrix} 2 & 3 \\ 2 & 1 \end{pmatrix} \quad B = \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix} \quad C = (0 \quad 1) \quad x_0 = \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix} \quad u(t) = 0$$

Laplace transzformáció alkalmazása:

$$sX(s) - x_0 = AX(s) \rightarrow X(s) = (sI - A)^{-1}x_0 \rightarrow x(t) = \mathfrak{L}^{-1}\{(sI - A)^{-1}\}x_0 = e^{At}x_0$$

$$(sI - A)^{-1} = \frac{1}{(s+1)(s-4)} \cdot \begin{pmatrix} s-1 & 3 \\ 2 & s-2 \end{pmatrix}$$

$$\text{Kimenet: } y(t) = Cx(t) = C \cdot \mathfrak{L}^{-1}\{(sI - A)^{-1}\} \cdot x_0 = \mathfrak{L}^{-1}\{C(sI - A)^{-1}x_0\} = \mathfrak{L}^{-1}\left\{\frac{s-2}{(s+1)(s-4)}\right\} = 0.6e^{-t} + 0.4e^{4t}$$

Example 8. ÁTM megoldása – sebességugrásra

$$A = \begin{pmatrix} 2 & 3 \\ 2 & 1 \end{pmatrix} \quad B = \begin{pmatrix} 1 \\ 1 \end{pmatrix} \quad C = (0 \quad 1) \quad x_0 = \begin{pmatrix} 0 \\ 1 \end{pmatrix} \quad u(t) = t$$

Laplace transzformáció alkalmazása:

$$sX(s) - x_0 = X(s) + BU(s) \quad \rightarrow \quad X(s) = (sI - A)^{-1}(x_0 + BU(s)) \quad \rightarrow$$

$$x(t) = e^{A(t-t_0)}x_0 + \int_{t_0}^t e^{A(t-\tau)}Bu(\tau)d\tau$$

Ha $t_0 = 0$, akkor $e^{A(t-t_0)} = e^{At}$

$$e^{At} = \mathcal{L}^{-1} \left\{ \begin{pmatrix} \frac{s-1}{s^2-3s-4} & \frac{3}{s^2-3s-4} \\ \frac{2}{s^2-3s-4} & \frac{s-2}{s^2-3s-4} \end{pmatrix} \right\} = \mathcal{L}^{-1} \left\{ \begin{pmatrix} \frac{0.6}{s-4} + \frac{0.4}{s+1} & \frac{0.6}{s-4} - \frac{0.6}{s+1} \\ \frac{0.4}{s-4} - \frac{0.4}{s+1} & \frac{0.4}{s-4} + \frac{0.6}{s+1} \end{pmatrix} \right\}$$

$$e^{At} = \begin{pmatrix} 0.6e^{4t} + 0.4e^{-t} & 0.6e^{4t} - 0.6e^{-t} \\ 0.4e^{4t} - 0.4e^{-t} & 0.4e^{4t} + 0.6e^{-t} \end{pmatrix}$$

$$e^{A(t-\tau)} = \begin{pmatrix} 0.6e^{4(t-\tau)} + 0.4e^{-(t-\tau)} & 0.6e^{4(t-\tau)} - 0.6e^{-(t-\tau)} \\ 0.4e^{4(t-\tau)} - 0.4e^{-(t-\tau)} & 0.4e^{4(t-\tau)} + 0.6e^{-(t-\tau)} \end{pmatrix}$$

$$e^{A(t-\tau)}B = \begin{pmatrix} 1.2e^{4(t-\tau)} - 0.2e^{-(t-\tau)} \\ 0.8e^{4(t-\tau)} + 0.2e^{-(t-\tau)} \end{pmatrix} \rightarrow e^{A(t-\tau)}Bu(\tau) = \begin{pmatrix} 1.2e^{4(t-\tau)}\tau - 0.2e^{-(t-\tau)}\tau \\ 0.8e^{4(t-\tau)}\tau + 0.2e^{-(t-\tau)}\tau \end{pmatrix}$$

Elemenkénti integrálás:

$$\int_0^t c_1 e^{c_2(t-\tau)}\tau d\tau = c_1 e^{c_2 t} \int_0^t e^{-c_2\tau}\tau d\tau = \frac{c_1}{c_2^2} (e^{c_2 t} - c_2 t - 1) \quad (\text{Parciális integrálás})$$

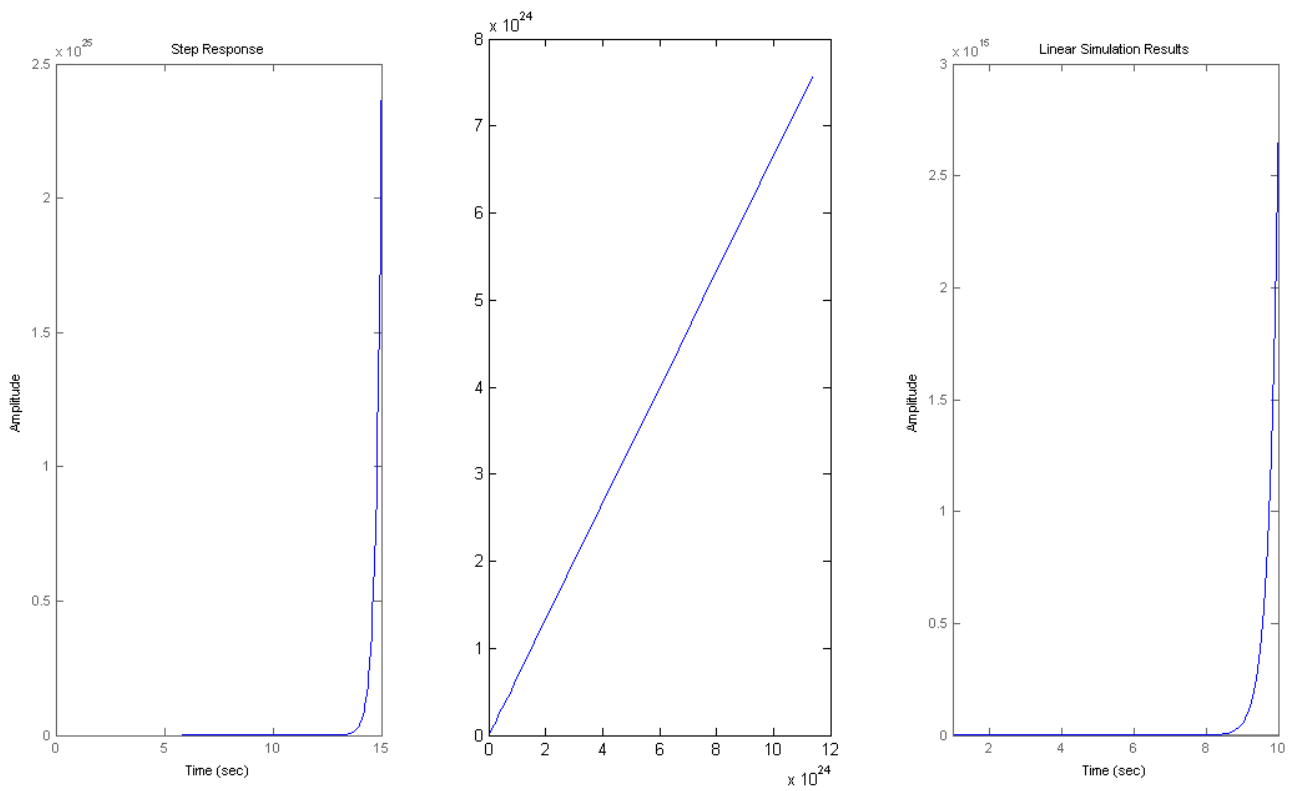
$$\int_0^t e^{A(t-\tau)}Bu(\tau)d\tau = \begin{pmatrix} 0.075e^{4t} - 0.2e^{-t} - 0.5t + 0.125 \\ 0.05e^{4t} + 0.2e^{-t} - 0.25 \end{pmatrix}$$

$e^{At}x_0$ értéke megegyezik a 2. példában szereplő értékkel, ezt alkalmazva

$$x(t) = \begin{pmatrix} 0.675e^{4t} - 0.8e^{-t} - 0.5t + 0.125 \\ 0.45e^{4t} + 0.8e^{-t} - 0.25 \end{pmatrix}$$

$$y(t) = Cx(t) = 0.45e^{4t} + 0.8e^{-t} - 0.25$$

A 2. ábrán rendre a három példa megoldása látható.

2. ábra